

Některá pochybná ustanovení zákona záborového.

Dobroslav Krejčí.

Ačkoli naše nové zákony o reformě pozemkové čekají dosud z velké části své marně na praktické provádění, vyskytla se již celá řada pochybností jich se týkajících. Sám stěžejní základ jich, neveliký zákon záborový (z 16. dubna 1919, č. 215 Sb. z. a n.), má řadu předpisů, dopouštějících různý výklad. Chci zde upozorniti aspoň některé z nich.¹⁾

1. Sluší při záboru sčítati majetek fideikomisní s allodním?

V § 1. vytyká záb. zák. výslovně, co by se i bez zvláštního ustanovení rozumělo samo: že záboru podroben jest také majetek vázaný. Máme-li zření k doslovu tohoto § 1. (v to čítajíc velký majetek vázaný), mohly by však vzejít pochybnosti, zda majetek vázaný, na př. fideikomisní, je záboru též podroben pouze jako zvláštní celek, a to velký ve smyslu § 2. záb. z., či zda se takové nemovitosti výbec sčítají při záboru s ostatním, allodním nemovitým majetkem téhož vlastníka. Praktický smysl měly by ty pochybnosti podle § 42. zák. náhradového, dle něhož se přejímací cena poměrně snižuje s rostoucí velikostí zabraného statku.

Podle celého smyslu a intencí zákona sluší míti zato, že citovanou větou §u 1. zákonodárce chtěl jen pro uvarování všech pochybností vytknouti výslovně věc jinak právníkovi samozřejmou, že pokud o vázaném nemovitém majetku neustanovil nic jiného, platí i o něm vše, co ustanovil o nemovitém majetku veškerém, že tedy při záboru je majetek vázaný úplně na roveň postaven, volnému; opakováním slova »velký«, chtěl tu zákonodárce — patrně jen rovněž pleonasticky — zdůrazniti, že jako i jiný volný majetek, zabírá se i majetek vázaný jen potud, pokud vyhovuje podmínce § 2., t. j. dosahuje výměry tam stanovené, ať

¹⁾ Stranou ponechávám pochybnosti, na které upozornili už jiní, leč že se mi zdálo nutným zaujati k nim své stanovisko. Srv. zejména: Dr. Jan Krčmář, Zákon o zabrání velkého majetku pozemkového ze dne 16./4. 1919 č. 215 Sb. z. a n. (Praha, 1919). Dr. M. Stieber, Pozemková reforma (v Právniku 1919, též sep.). Emil Svoboda, Zákon o zabrání velkých statků (v Čes. právu, roč. I, č. 2.). Týž, Pozemková reforma a vlastnictví (tamtéž, v č. 11.). Dr. V. Hora, Poznámky k zákonu o zabrání vel. statků (tamtéž č. 3.). Dr. Jar. Čulík, Ještě slovo k zák. o zabr. vel. statků (tamtéž č. 3.).

sám nebo v souboru s jakýmikoli jinými pozemky téhož vlastníka, jen když leží v obvodu naší republiky. Dlužno tedy při záboru, při vyměřování přejímací ceny atd. sčítati fideikomisní i jiný vázaný nemovitý majetek s veškerými ostatními nemovitostmi téhož vlastníka, ať volnými nebo vázanými.

Po mém soudu nebude sčítání fideikomisních pozemků s allodními na závadu ani, je-li v pozemkových knihách za vlastníka oněch zapsán »fideikomis X«, jen když skutečným, dočasným požitkovým vlastníkem jeho podle § 629. a 631. obč. zák. je v rozhodnou dobu zcela táž osoba (třebas i s jiným již jménem než X), která je vlastníkem dotyčných pozemků allodních, neboť zákon v § 2. nerozlišuje mezi různými způsoby vlastnictví.

Že při naší pozemkové reformě zákonodárce chtěl majetek fideikomisní a vázaný vůbec postavití úplně na roveň volnému, vysvítá též z § 30. náhr. zák.

2. Některé jiné pochybnosti při sčítání pozemků podle §§ 2. a 4.

Podle §§ 1., 2. a 19. zabrány byly ipso jure státem všechny soubory nemovitostí v území naší republiky ležící a ze záboru dle § 3. nevyložené, které dne 24. dubna 1919 (= den vyhlášení a účinnosti zák. z.) náležely vlastnický témuž právnímu subjektu, tedy zcela téže osobě fyzické nebo právnické nebo zcela týmž spoluvlastníkům, a měřily dohromady více než 150 ha půdy zemědělské, t. j. rolí, luk, zahrad, vinic a chmelnic, nebo 250 ha půdy vůbec; při tom se manželé nerozvedení považují za osobu jedinou.

Podle § 4. pak také kdykoli později, jakmile se ve vlastnictví jediné osoby, týchž spoluvlastníků, nerozvedených manželů nebo rodičů a dětí prvního stupně soustředí soubory ze záboru nevyložených nemovitostí téže velikosti, stávají se soubory ty bez dalšího majetkem zabraným.

Tu naskýtají se hlavně tyto pochybnosti:²⁾

²⁾ Zcela nepochybně zdá se mi podle přesného znění zákona, 1. že kromě případu nerozvedených manželů nebo rodičů a dětí možno sčítati vždy jen majetek zcela týchž spoluvlastníků, tedy na př. jen vseliké nemovitosti, které patří týmž dvěma osobám A + B, nikoli však přičítati k tomu také majetek jen jednotlivých z nich, ani majetek, patřící jedné z nich společně s osobami třetími, tedy že nelze s A + B sčítati jak A, tak B, tak A + C, B + C, A + B a C atd., jak soudí prof. Dr. M. Stieber (»Pozemková reforma« v Právniku 1919, str. 217/8); 2. že není možno rozšiřovati předpis řu 4. o sčítání majetku rodičů a dětí také na původní zábor dle řu 2., jak žádá rovněž Stieber (l. c. str. 220 a 280) a také Čulík (cit. čl. v Čes. právu, I. 3.); 3. že při prvním záboru jest pro sčítání rozhodným stav z 24./4. 1919, při čemž ovšem u smluv, které jsou podle řu 18. proti státu bezúčinnny, má se za to, že tu 24./4. 1919 ještě trvá stav, jenž byl smlouvami těmi změněn; Stieber má po mém soudu neprávem za to, že počátek záboru padá již na 28. říjen 1918 (l. c. str. 251) a zbytečně také § 2. nař. z 9./1. 1920 č. 61 Sb. z. a n. mluví všeobecně o době mezi 28./10. 1918 a 24./4. 1919; 4. že podle řu 4. dlužno sčítati nejen majetek rodičů a dětí, ale také jen dětí samých mezi sebou (opačně opět Stieber, l. c. str. 220).

a) Komu dlužno přičítati pozemek, patřící ve skutečnosti jinému než knihovnickému vlastníkov? Zakládá-li se rozpor mezi vlastnictvím knihovnickým a skutečným na nevtělené dosud smlouvě, uzavřené po 28. říjnu 1918, přičte se takový pozemek podle § 18. vlastníku knihovnickému, leč by šlo o smlouvy výjimečně i proti státu účinné podle téhož §u a jeho doplňků dle zákona z 11. 7. 1919, č. 387 Sb. z. a n. nebo podle § 7. zák. zákona. Ve všech ostatních případech, zejména tedy, vzešel-li rozpor ten vydržením, má Pozemkový úřad — protože zákon tu nerozlišuje mezi obojím tím vlastnictvím — možnost přičísti takový pozemek buď knihovnickému nebo skutečnému vlastníkov. podle toho, co bude pro účel zákona, tedy pro zábor, výhodnějším. Jinak bylo by po případě i možno zákon obcházeti (nepravdivým uznáním vydržení).

b) Možno sčítati pozemky, které patří téže osobě společně s jedním z manželů nerozvedených, a pozemky, které patří téže osobě spolu s druhým z těch manželů? Při prvním záboru (§§ 1., 2. a 19.) zajisté možno, protože dle § 2. sluší tu manželé považovati vůbec »za osobu jedinou«. Měl-li by tedy dne 24. dubna 1919 otec (O) se synem (S) nebo kteroukoli jinou třetí osobou (A) společně 130 ha a jeho nerozvedená manželka (M) s touže osobou A společně také 130 ha celkové půdy, jest majetek ten zabrán, neboť po zákonu $O = M$ a tudíž $O + A = M + A$; jde tu tedy tou zákonnou fikcí o zcela tytéž spoluvlastníky.

V případě pozdějšího záboru dle § 4. je to však pochybno. Sice sotva lze pochybovati, že zákonodárce tak stanoviti chtěl, — vždyť v § 4. ve zřejmé snaze zabrániti obmyslnému dělení majetku mezi členy rodiny za účelem obcházení záboru, nařizuje sčítati nejen majetek manželů, ale i rodičů a dětí, tedy chtěl patrně dotýčný předpis § 2. netoliko zachovati, ale i rozšířiti; bohužel však nevyjádřil svou vůli vhodně; neprohlásil — jako v § 2. — manžele »za osobu jedinou«. Ale takováto zákonná fikce, dovolující 2 různé osoby počítati za jedinou, jest dojista předpis tak výjimečný, že musí být vykládán co nejpřísněji; výjimka ze zásadního, přirozeného pravidla, že soubor § 2. může tvořiti jen majetek téže osoby nebo majetek týchž spoluvlastníků, může být přirozeně připuštěna jen tam, kde ji zákon výslovně stanovil a nesmí se extensivně rozšiřovati na žádné případy jiné. Podle doslovu § 4. by tedy onen majetek byl sice zabrán, jestliže tou třetí osobou A by byl syn nebo dcera manželů O M, nikoli však, kdyby to byl někdo jiný než jejich dítě. Podle ducha zákona a zřejmého úmyslu zákonodárcova slušelo by arci jej zabráti i v tom případě.³⁾

³⁾ Příliš daleko zdá se mi však jíti výklad Stiebrův, jenž — tak jako chce do souboru podle §u 2. sčítati »vlastnictví všech vlastníků i spoluvlastníků dohromady«, tedy jak $A + B$, tak i jen A, jen B, i $A + C$. $A +$

Při té příležitosti budiž dovoleno poukázati na velký dosah rozdílu mezi příslušnými ustanoveními § 2. a 4. Podle § 2. zůstal nezabrán na př. majetek čtyřčlenné rodiny o 1750 ha půdy, třeba společně obhospodařované, jestliže rodiče-manželé měli 24. 4. 1919 dohromady jen 250 ha celkové půdy, jeden z nich společně se synem třeba též 250 ha, společně s dcerou rovněž 250 ha a společně s oběma dětmi též 250 ha, každé dítě pak samo o sobě také po 250 ha a obě děti společně zase 250 ha, — předpokládaje pouze, že v žádném z těch 7 majetků po 250 ha celkové půdy není více než 150 ha půdy zemědělské! Při pětičlenné rodině, skládající se z matky M a 4 dětí A, B, C, D, mohl by tím způsobem zůstat nezabrán slušný komplex rodinného statku o neméně než 7750 ha celkové půdy, když by 24. dubna 1919 byl rozdělen tak, že by po 250 ha (s nejvýš 150 ha zemědělské) půdy patřilo každé z těchto možných vlastnických, resp. spoluvlastnických kombinací: M; A; B; C; D; M + A; M + B; M + C; M + D; A + B; A + C; A + D; B + C; B + D; C + D; M + A + B; M + A + C; M + A + D; M + B + C; M + B + D; M + C + D; A + B + C; A + B + D; A + C + D; B + C + D; M + A + B + C; M + A + B + D; M + A + C + D; M + B + C + D; A + B + C + D; M + A + B + C + D. — Jak ohromné latifundie mohly tak býti uchráněny před zábořem, kdyby byly včas takto rozděleny mezi rodiny ještě četnější, je nabíledni. Ovšem kdyby se rozdělení stalo smlouvou v době mezi 28. říjnem 1918 a 24. dubnem 1919, nebylo by nic platno (§ 18.), před tím pak přirozeně sotva některá rodina byla tak předvídatvá, aby už předem takto obešla příští záb. zákon. Proto nebylo potřebí předpisu o sčítání majetku rodičů a dětí pro první zábor z 24. dubna 1919. Za to by jistě byla mnohá rodina tak zmařila zábor po 24. dubnu 1919, kdyby tomu byl nezabránil § 4. zmíněným nařízením. Proto mám za to, že to nebylo snad jen náhodné opomenutí, nýbrž dobře rozvážený úmysl zákonodárcův, že o rodičích a dětech mluví se v § 4., nikoli však v § 2. a proto zdá se mi nemožno rozšiřovati předpis 2. odst. § 2., podle analogie § 4., také na rodiče a děti, jak žádá Stieber a Čulík.

c) Jak sluší sčítati dle § 4. pozemky rodičů rozvedených s pozemky jejich dětí? U manželů nařizuje jak § 2., tak i § 4. sčítání jen, jsou-li nerozvedeni; argumentací a minore ad majus vyloučeno tu sčítání ovšem také, je-li manželský v čas záboru rozloučeno nebo neplatné. Ale ve příčině rodičů a dětí neobsahuje § 4. žádného bližšího určení ani obmezení. Mohlo by se tedy dovozovati, že jako se — poněvadž zákon nerozlišuje — sčítá

D, A + B + C, — právě tak do souboru pozemků rodičů a dětí chce včítati i pozemky, které má někdo z nich ve spoluvlastnictví s jakýmikoliv jinými osobami (l. c. str. 217/8 a 220/1). — Nesprávným je po mém soudu také náhled prof. E. Svobody (l. c.), že jako nerozvedení manželé, »právě tak mají povahu jediné osoby i rodiče a děti prvního stupně (§ 4.)«.

pozemkový majetek dětí všeho druhu, manželských, nemanželských, legitimovaných i adoptivních, právě tak dlužno do sčítání pojati nemovitý majetek i rodičů všeho druhu (I. stupně ovšem), ať manželských, nemanželských či adoptivních, ale i rozvedených, rozloučených nebo třebas i takových, jichž manželství je právně neplatno: vždyť také z pouhého konkubinátu, tak jako i z nahodilé nemanželské soulože vzchází poměr »rodičů« a »dětí«, může tedy zajisté vzejíti i z manželství neplatného.

Ovšem možno tu však také usuzovati takto: Ježto zábor dopouští sčítati nemovitý majetek jen u manželů *n e r o z v e d e n ý c h*, nelze jej u rozvedených sčítati ani v jejich vlastnosti »rodičů«; nemůže-li se však sčítati majetek takových rozvedených rodičů ani sám o sobě, tím méně může se sčítati ještě i s majetkem dětí. Vždyť účelem tohoto zákonného ustanovení jest zabrániti, aby dohodou mezi členy rodiny nemohl být zákon obcházen a zábor mařen: jestliže pak zákon předpokládá, že mezi manžely *r o z v e d e n ý m i* není se takové dohody obávati a že nemovitý majetek jejich netvoří jednotného tělesa hospodářského, platí to jistě také o rozvedených *r o d i č í c h* a zpravidla také o jejich dětech; — ty, jak zkušenost učí, bývají buď mezi rodiče rozděleny nebo přiznány jen jednomu z nich; bylo by tedy zřejmě nespravedливо přičítati jejich majetek k majetku rodičů obou. Nanejvýš bylo by možno připustiti, aby se v takovém případě sčítal nemovitý majetek jen těch z rodičů a dětí, kteří žijí ve společné domácnosti, nebo pokud ten majetek je společně obhospodařován.

Není pochyby, že tento druhý výklad odpovídá lépe duchu a účelu zákona; bohužel však nesnáší se dobře s jeho doslovem. Jest litovati také zde, jako na řadě jiných míst, že se zákon nevyjádřil přesněji.

To platí již o zbytečných a nevhodných slovech »*z e s v o b o d n é h o* majetku pozemkového« v témže § 4. Jimi nechtěl zákonodárce patrně nic víc, než naznačiti (opět pleonasticky), že soustředěním pozemků podle tohoto paragrafu může být dodatečně, po 24. dubnu 1919, zabrán ovšem jen majetek dosud nezabraný, tedy »svobodný« ve smyslu tohoto zákona. Ale povšechný výraz »svobodného« otvírá bránu i výkladům, jimiž by působnost tohoto paragrafu mohla být podstatně a jistě nezamýšleně obmezována. Tak možno tvrditi, že tím je z toho pozdějšího záboru vyloučen majetek *v á z a n ý* (arg. a contrario § 1.), anebo že se do souboru podle § 4. nesmí čítati již zabraný majetek téhož právního subjektu; když by tedy po 24./4. 1919 vlastník zabraného již statku nabyt dědictvím nebo smlouvou třebas 150 ha dalších zemědělských pozemků, že zůstává to nezabraným volným jeho majetkem a rozmnoží bez závady oněch třeba 250 až 500 ha, které mu z jeho zabraného majetku budou propuštěny dle § 11. Nebo dokonce že se při dodatečném záboru dle tohoto § 4. nesčítají vůbec pozemky, které už jednou zabraný byly, byť i byly zatím již buď dle § 7.

z něho opět propuštěny, nebo někomu přiděleny; že tedy na př. vlastníkovi »zbytkového statku«, dle § 24. náhr. z. vyměněného. ve výměře třeba 150 ha zemědělské půdy, když by jí pak získal třeba ještě jednou 150 ha z půdy dosud nezabrané a třeba ještě 10 ha koupí nedílu utvořeného z půdy zabrané, zůstal by nezabrán i celý ten soubor. Výklad posléz dotčený dal by se sice těžko držeti, protože i majetek dříve zabraný, ale ze záboru již propuštěný nebo přidělený možno považovati již za »svobodný« podle tohoto ř. 1; bohužel nelze to tvrditi také o obou výkladech předchozích, ač zajisté i ony odporují duchu zákona a pravému úmyslu zákonodávce, třeba ne správně vyjádřenému.

e) Má se pozemek, který podle katastru je »pastvinou«, ve skutečnosti se však používá jako »louka« nebo »role«, počítati k půdě »zemědělské«? Podobné případy mohou někdy rozhodovati, zda jistý soubor je zabrán nebo není (obsahuje-li na př. bez takových pozemků právě jen 150 ha půdy zemědělské). — Po právu sice řídí se kulturní druh pozemku zpravidla jen dle stavu katastrálního; z pozemku, jenž je v katastru dosud zapsán jako »role«, třeba byl už dávno používán jen jako cesta neb p., platí se pozemková daň jako z »role« atd. Ale v našem případě dlužno míti za to, že § 2. zák. z. měl na mysli jen stav skutečný, nikoli právní povahu pozemku dle kultury, vyznačené v katastru. Toho důkazem jest, že uvádí jako zvláštní druh kultury půdy zemědělské také »chmelnice«, kdežto nyní náš katastr daně pozemkové neuznává chmelnic za zvláštní druh kultury. Sluší tedy přičítati jednotlivé pozemky buď k půdě »zemědělské« nebo jen k půdě »celkové« podle skutečného stavu jejich kultury v čas záboru, nikoli dle stavu katastrálního, pokud se od něho liší. Pozdější změna kultury ovšem nerozhoduje.

3. Vyloučení ze záboru.

a) Zákon vylučuje především »objekty právně i hospodářsky samostatné, jež neslouží hospodaření na zabraných nemovitostech« (§ 3. a).

Dlužno litovati, že žádný ze zákonů vydaných k provedení tohoto zákona nevymezil jasněji tento předpis, nedostí šťastně stylisovaný. Dle svědectví prof. Krčmáře (l. c. str. 14.), který jako příbraný znalec měl vynikající, bohužel ne vždy plně respektovanou účast na pracích výboru pro pozemkovou reformu při projednávání tohoto zákona, byla zákonodárným důvodem tohoto předpisu úvaha, že je třeba vyloučiti ze záboru městské paláce, domy, villy v předměstích a letních sídlech a p. Konečná stylisace (na niž prof. Krčmář patrně již neměl vlivu) nevyjádřila však tento úmysl zákonodávce dosti jasně; dopouští výklad mnohem širší, jenž by mohl býti i na újmu cílům celého zákona. Nutno tedy výjimečný tento předpis vykládati co nejpřísněji, v duchu a intencích zákona celého.

Za vyloučené dlužno tedy uznati jen takové objekty, patřící

vlastnický k souborům přesahujícím výměru § 2., které vyhovují všem třem podmínkám předpisu § 3. a), totiž 1. jsou samostatny právně, 2. samostatny též hospodářsky a 3. neslouží »hospodaření« na nemovitostech zabraných.

Samostatnost **právní** nemůže se tu arci vzhledem k § 2. vztahovati na různost v osobě vlastníka, ani na pouhou různost knihovních vložek a p. Na objekt, který patří vlastnický osobě jiné než některému vlastníku souboru dle § 2., se § 3. vůbec nevztahuje: takový objekt není třeba ze záboru vyloučovati dle tohoto §u, nýbrž ten je beztak vyloučen prostě tím, že nepatří k souboru velikostí a druhu § 2. Pouhá různost knihovních vložek pak při přísném výkladu nezakládá právní samostatnosti: Nemovitosti, zapsané do různých vložek a třebaš i do různých pozemkových knih, mohou tvořiti jediný právní celek, když patří témuž vlastníku, jsou stejné a jednotně používány a p. Samostatnost právní mohou tu tedy zakládati jen jiná práva nežli právo vlastnické. Přísně vzato, byla by tedy tato podmínka splněna jen tehdy, příslušejí-li někomu k dotyčnému objektu jiná práva nežli vlastnická, a to taková, jež dávají objektu tomu samostatné právní postavení, odchylné od právního postavení ostatních nemovitostí souboru, k němuž objekt ten vlastnický patří. Tedy na př. je-li objekt ten samostatně pronajat neb propachtován, samostatně dán jinému v užívání (usus) neb v požívání (ususfructus), zřízeno-li k němu samostatně právo stavební a p. Není-li tu takovéto samostatnosti právní, pak tu při takovémto přísném výkladu není nároku na vyloučení objektu dle § 3. a) a bude záležití jen na úvaze Pozemkového úřadu, zda z důvodů vhodnosti propustí ze záboru v mezích §u 11. i takový objekt (na př. villu používanou vlastníkem zabrané nemovitosti samým a pod.).

Podobně dlužno přísně vykládati požadavek samostatnosti **hospodářské**. Jen objekty, které — ač jinak jsou částí souboru dle § 2. — tvoří samostatný hospodářský celek, mohou být ze záboru vyloučeny. Za takový celek nelze uznati jednotlivé propachtované parcely, ani tehdy, jsou-li částí samostatného hospodářského celku, rozdílného od souboru, z něhož mají býti vyloučeny, na př. jsou-li obhospodařovány pachtýřem jako součást jeho samostatné živnosti. Samostatným hospodářským objektem není také hospodářský lihovar, jenž byl zřízen při zabraném statku za účelem výhodnějšího zužitkování vlastních plodin zemědělských a který by stěží mohl existovati bez zajištěné dodávky surovin z vlastního hospodářství; podobně zpravidla i jiné podniky t. zv. zemědělského průmyslu, a také pily, truhlárny a p., pokud slouží výhradně neb aspoň hlavně k lepšímu zužitkování produktů příslušného vlastního hospodářství, vlastních brambor, kukuřice, vlastního dříví a p.

Ve všech těchto případech nemůže ostatně nastati vyloučení ze záboru už proto, že tu schází třetí z udaných podmínek: objekty

takové slouží **hospodaření** na zabraných nemovitostech. Z důvodu toho může být uplatněn zábor nejen na jednotlivé propachtované parcely, ale po případě i na celé dvory propachtované, právně i hospodářsky samostatné; neboť také propachtování částí i celků může za daných poměrů býti vhodnou formou řádného hospodářského využití jistých nemovitostí, tedy sloužití hospodaření na nich. Nepovažují tedy za správný náhled prof. Krčmáře (l. c. str. 14.), že dle zvoleného textu zákona budou zpravidla vyloučeny »propachtované parcely, které netvoří knihovní (právní) jednoty se zabraným majetkem«, »ačkoliv podle intencí výboru pro reformu pozemkovou vyloučení býti neměly«, ba že tu je »dokonce v nezpečí sčítání entit, z nichž žádná o sobě nedosahuje výměry uvedené v § 2.«

Rovněž nesouhlasím, že by tu pomohl a »intencím redaktorů by hověl výklad, že ze záboru jsou vyloučeny jen objekty samostatné právně a hospodářsky, jež neslouží hospodaření na zabrané půdě a jejichž hospodářským účelem není výroba zemědělská nebo lesní« (l. c. str. 15.). Podstatou tohoto výkladu je patrně obmezení pojmu »hospodaření« v doslovu předpisu § 3. a) na výrobu zemědělskou nebo lesní. V intencích celého zákona je tu však po mém soudu naopak vykládati zde slovo »hospodaření« doslova a co nejšíře, tak aby nebyly a priori vyloučeny ze záboru nejen objekty, jichž hospodářským účelem jest výroba zemědělská nebo lesní, ale ani objekty, které jinak »slouží hospodaření na zabraných nemovitostech«, tedy zejména i zmíněné podniky hospodářského neb lesnického průmyslu. Ba po mém soudu nebylo by nesprávně, nýbrž odpovídalo by duchu zákona, kdyby se zde slovo »hospodaření« vykládalo dokonce ještě šir, tak že by se zásadně nevylučoval zábor ani takových objektů, které ještě víc nepřímě slouží tomu hospodaření na zabraných nemovitostech, totiž jen zvyšováním soukromohospodářského výnosu z nich, na př. i elektrárny, tkalcovny neb jiné továrny, zřízené na nich vlastním k zůžitkování vodní síly s nimi spojené a p. Zdá se mi, že by vyhovovalo účelu zákona i úmyslu zákonodárcovu, aby aspoň ve výjimečných případech mohl býti zabrán i takovýto objekt, je-li to nutno pro zdar hospodaření na příslušném zabraném majetku nebo k jiným účelům záboru (zelení, využití vodní síly a p.) a není-li to objekt opravdu právně i hospodářsky zcela samostatný.

b) Jak dlužno **uplatnit** vyloučení ze záboru dle tohoto odst. a) § 3. Žádný ze zákonů dosud vydaných nemá o tom bližších předpisů. Jen zákon o Poz. úřadě stanoví v § 7. při č. 1., že v působnost úřadu tohoto náleží m. j. »rozhodovat o tom, které objekty ze záboru jsou vyloučeny« (§ 3. záb. z.), nařízení vlády z 6. července 1920, č. 451 Sb. z. a n. pak uvádí v § 5. při č. 9., že obvodovým úřadovněm Poz. úřadu náleží také »přijímat i a vyšetřovati žádosti... o vyloučení ze záboru

dle § 3., odst. 1., lit. a) cit. zák. « Konečně možno na toto vyloučení vztahovati také předpis Šu 4. nař. ze dne 9. ledna 1920, č. 61. Sb. z. a n., dle kterého dlužno současně se soupisem podati též řádně odůvodněné námitky, že tu nejde o zabraný velký majetek pozemkový: ale zdá se, že tu zákon měl na mysli námitky jiného rázu než pro vyloučení podle Šu 3. (1) a).

Nelze zajisté pochybovati, že stranám, jimž předpisem tím nesporně vzniká subjektivní právo nemalé často hodnoty hospodářské, nutno přiznati možnost spolupůsobiti k uplatnění práva toho. Ale také Poz. úřad sám jakožto veřejnoprávní orgán, zřízený k provádění tohoto zákona, má zajisté povinnost přihlížeti k předpisu § 3. a) i z povinnosti úřední. Tím spíš, ježto nebyla žádným zákonem určena lhůta, do které by strany musily svůj nárok z předpisu toho uplatniti, jako je tomu podle § 3. odst. 1. náhr. z. ve přičině nároku z § 11. zák. z. (I kdybychom chtěli na náš případ vztahovati předpis Šu 4. cit. nař. z 9. ledna 1920, nemohl by opomenutím současného podání těch námitek podle tohoto nařízení zrušen býti zákon, t. j. vyloučení podle Šu 3. (1) a) zák. z.).

Žádost o vyloučení dle § 3. a) zák. z. může vlastník zajisté spojití s oznámením neb námitkami posléz dotčenými (zvláště s oznámením podle Šu 3. náhr. zákona, které podá aspoň in eventuum opatrný hospodář i tehdy, když má za to, že celý objekt je ze záboru vyloučen podle § 3. a) zák. z.). Ale žádost může být ovšem podána také zvlášť, a to kdykoli až do dne vkladu práva vlastnického k dotčenému objektu pro stát nebo přímo pro osoby, jimž byl přidělen; neboť tím dnem nastávají podle § 29. náhr. z. definitivní právní účinky nejdůležitějšího rozhodnutí o záboru, i nelze v zájmu právní bezpečnosti připustiti možnost, aby je mohl ještě zvrátiti vlastník, který jak o úmyslu objek převzítí, tak i o dotčených rozhodnutích Pozemkového úřadu byl zpraven. Žádost možno podati, poněvadž není jiného předpisu, u kteréhožkoli veřejného orgánu věci se zabývajícího, zejména u Poz. úřadu sama neb u soudu, v jehož pozem. knihách jsou dotyčné nemovitosti zapsány (dle obdoby § 2. a 3. náhr. z.); jen v obvodu, pro který byla zřízena a ve Sb. z. a n. vyhlášena zvláštní obvodová úřadovna Poz. úřadu, náleží dle cit. nař. této úřadovně přijímati takové žádosti, dlužno je tedy podati u ní; ale opomenutí toho nebo podání žádosti jinde nemůže ovšem zbaviti stranu nároku z § 3. a) zák. z., jenž má zřejmě povahu juris cogentis.

Žádost o vyloučení dle tohoto § 3. a) mohou ovšem podati také jiní interesenti, nájemce, pachtýř, uživatel, po případě hypotekární věřitel a p. Mohou ji rovněž spojití s jinými podáními (dle § 11., 20., při výslechu dle § 10. náhr. z. atd.), nebo podati samostatně u těchž orgánů a do téže doby jako vlastník.

O žádosti rozhoduje vždy Pozemkový úřad v souhlase se svým správním výborem (§ 7. 1. a § 11. (2) 1. zák. o Poz. úř. z 11./6. 1919, č. 330 Sb. z. a n.). Podána-li tedy u jiného orgánu, jest tento

povinen předložit ji Pozemkovému úřadu, (jeho obvodová úřadovna i s výsledkem potřebného vyšetřování, § 5., č. 9. cit. nař.). Do rozhodnutí Poz. úřadu možno si stěžovati nejvýš jen k nejvyššímu soudu správnímu.

c) Jest podle zák. z. »zabrán« také velký pozemkový majetek našeho státu? Zákon v § 3. odst. b) vylučuje sice ze záboru majetek zemský, okresní i obecní (jmění i státek), ale ani tam ani jinde nevylučuje majetku státního. Naopak v zákoně náhradovém je celý oddíl, jednající o »převzetí (sc. zabraného majetku) za náhradu« věnován majetku státu a dle toho i nadepsán (§ 37.—40.); v § 14. téhož zákona pak se uvádí, že výpovědi před skutečným převzetím zabraného majetku (§ 12.) není zapotřebí »1. jde-li o majetek, na němž hospodaří stát«. Ač by se tento předpis mohl vykládati tak, že se zde myslí jen na zabraný majetek patřící jinému vlastníku, na němž stát pouze hospodaří, zdá se přec, že zákonodárce opravdu vycházel z předpokladu, že záborový zákon týká se také majetku státního.

Přes to mám za to, že tomu tak není. Aspoň ne zpravidla.

V čem záleží podstata »záboru«? V tom, že stát náš v čas záboru (t. j. prvně 24. dubna 1919 jakožto v den působnosti zák. z., později v okamžiku soustředění souboru dle § 4.) nabývá práva — patrně věcného —, zabraný majetek přejímá a přidělová (§ 5., 10., 11.); k tomu přistupují jako účinek záboru jistá omezení vlastníkova (§ 7., 18.) a některé povinnosti jeho a osob hospodařících na zabraném majetku (§ 6., 12., 16. odst. 2.), mající za účel zabrániti, aby onen vlastní účel záboru, tvořící jeho podstatu, nemohl býti zmařen. K majetku státnímu však nemůže stát zpravidla nabývati onoho věcného práva, tak jako nelze nabýti služebností nebo zástavního práva k vlastním u majetku, ježto by tu subjektem oprávněným i zavázaným byla táž osoba (konsolidace věcných práv). Ostatně nemůže stát práva toho k němu nabývati, poněvadž ho zpravidla již má; jakožto vlastník má zajištěné právo jej »přejímáti a přidělováti«. Výjimka v obou směrech platí jen tehdy, když stát, ač vlastník, práva toho v rozhodnou dobu nemá, poněvadž držbu dotyčné nemovitosti a dispoziční právo s ní přenechal jinému právnímu subjektu: pachtýři, usufuktuáři a p. V takových případech možno uznati, že práva ze záboru nesplývají co do subjektu s povinnostmi z něho; v případech těch, ale jen v nich, byl by tedy snad zábor i státního majetku možný. Nikoli však v případě pravidelném, kde stát sám svými orgány majetek ten drží a obhospodařuje. Tu nejsou možny ani ony další účinkyzáboru, omezení, resp. povinnosti §§ 6., 7., 12., 16. a 18., ježto by tu opět osobou oprávněnou i povinnou byla táž právní osobnost, stát Českosloveský. Nerozhoduje zajisté, že by výkon práv příslušel snad jinému orgánu, než na který by se vztahovala ta která povinnost, neboť oba jsou orgány téže právnické

osoby, vůle a projevy obou v oboru jich právomoci platí stejně za vůli a projevy téhož právního subjektu.

Že velký majetek státní nebyl 24. dubna 1919 »zabrán«, vyplývá ostatně i z § 37. náhr. z.: Zábor nastává ipso jure, ke každému velkému majetku pozemkovému, který tu byl toho dne a není ze záboru vyloučen, nabyt stát bez dalšího, ipso jure, práva jej přejímati a přidělovati; ale aby Pozemkový úřad — jemuž dle § 15. přísluší vykonávati toto právo státu — mohl převzít státní majetek pozemkový, k tomu jest dle cit. § 37. náhr. z. potřeba souhlasu vlády.

Praktický důsledek toho, kdyby se uznal za správný můj náhled, že státní majetek, aspoň pokud je obhospodařován státem samým, zabrán není, jevil by se v tom, že ke zcizení, pronájmu a dělení jeho nebylo by potřeba svolení Pozemkového úřadu, nýbrž jen těch orgánů, které jsou platnými předpisy k tomu povoláni, pak že by se naň mohla vésti exekuce i jinak než vnučenou správou.

Kdyby se uznalo (na základě § 37. náhr. z. a důsledným uznáním zásady konsolidace u věcných práv), že státní majetek nemůže být »zabrán« ani tehdy, je-li obhospodařován jinou osobou, bylo by dalším praktickým důsledkem, že by si osoba ta, kdyby stát chtěl majetek ten převzít a »přidělovati«, nemusila nechat líbiti výpověď podle §§ 12. až 25. náhr. z., nýbrž mohla by trvat na dodržení příslušné smlouvy, po případě výpovědi tam stanovené.

d) Jest ze záboru vyloučen majetek urbaniálních obcí a kuriálních komposesorátů na Slovensku? Není. Osnova výboru pro pozemkovou reformu chtěla jej vyloučiti; uváděla jej v odst. b) § 3. prostě vedle majetku zemského, okresního a obecního, takže o obojím mělo platiti stejně: že je ze záboru vyloučen a o jeho příští úpravě že se rozhodne zvláštním zákonem. Ale v plenu Národního Shromáždění byla po návrhu slovenských poslanců M. Dúly a seudr. slova jeho se týkající v odst. b) škrtnuta a přidán nynější odst. 2. celého § 3.: »O majetku urbaniálních obcí a kuriálních komposesorátech bude rozhodnuto zvláštním zákonem.« Podle toho nelze pochybovati, že majetek ten — protože zvláštní ten zákon dosud vydán nebyl — ze záboru dosud vyloučen není; jest tedy prozatím zabrán tak jako každý jiný majetek, pokud jsou u něho splněny podmínky § 2. resp. 4., jenomže nesmí ovšem býti skutečně Pozemkovým úřadem přejímán a přidělován potud, pokud nebude o něm tím zvláštním zákonem rozhodnuto, ježto Poz. úřad nesmí ovšem předbíhati tomuto rozhodnutí, v záb. z. vyhrazenému. Ale praktický důsledek toho je, že o majetku tom platí předpisy §§ 6. až 8. a 18. záb. z., zejména tedy, že ani dispozicemi vlastníka nesmí být mařeno event. rozhodnutí slíbeného zákona. Byla tedy změna, učiněná tu po přání slovenských poslanců, velmi rozumná, ač nešlo-li tu naopak o pouhé nedorozumění a nemyslí-li také oni, že změnou tou bude právě vyloučení těch pozemků bezpečnější, jako

to, zdá se, myslí i naše vláda: neboť v § 2. svého nařízení z 9./1. 1920, č. 61 Sb. z. a n. vylučuje pozemky ty z povinnosti soupisu zabraného majetku, kdežto nesporně vyloučené ze záboru pozemky zemské, okresní a obecní z této povinnosti nevylučuje!

4. O úředním souhlasu ke zcizení, pronájmu, zavazení neb dělení zabraného majetku.

a) Jaké jsou **právní účinky** tohoto svolení dle § 7.?
Prof. Krčmář vyslovuje o tom obšrně řadu pochybností (l. c. str. 25—31). Zdá se mi však jak ze znění, tak i z účelu zákona nepochybno, že dá-li stát svým orgánem k tomu povoláním bez podmíněčně úřední souhlas podle tohoto řu, vzdává se tím práva uplatniti proti dotýčné smlouvě vůbec jakékoli své nároky ze záboru, pokud se se smlouvou tou nesnášejí. Jinak nezměnilo by se tím souhlasem v poměrech vůči státu pranic, smlouva se souhlasem tím uzavřená měla by tytéž právní účinky jako smlouva uzavřená bez něho a předpis o něm v § 7. byl by vůbec zbytečný, neměl by smyslu.

Zábor zůstane tedy tím souhlasem nedotčen jen potud, pokud se s ním dotýčná smlouva snáší; ale ve všech směrech, v nichž se s ním nesnáší, nemůže být zábor uplatněn, pokud smlouva ta trvá. To platí nejen o bezpodmínečném souhlasu ke zcizení nebo rozdělení zabraného majetku, — pro kteréžto případy dospívá také prof. Krčmář po dlouhých rozpacích v podstatě k témaž náhledu,⁴⁾ — ale po mém soudu platí to důsledně také pro smlouvy o pronájem zabraných nemovitostí. Podle Krčmáře nebude prý hrubě pochybno, co tu značí, že »disposice platí proti státu«: »Svolil-li příslušný úřad k propachtování, znamená to, že pachtěř získává právo na statku hospodařiti, jeho stihá povinnost hospodařiti řádně, jeho stihne snad povinnost přenechatí poměrnou část inventáře (sr. § 12.), jemu musí býti dána výpověď (§ 13.)« (l. c. str. 25. a 26.). To po mém soudu naprosto nevyčerpává právní účinky tohoto svolení: vždyť zcela totéž nastalo by i bez něho. Pach-

⁴⁾ » . . . zcizení zabraného majetku, které dosáhlo úředního souhlasu, má způsobilost vymknouti zcizený majetek ze záboru, jestliže zcizená část ani o sobě, ani s majetkem, ke kterému přirostla, nedosahuje výměry ustanovené v § 2. Podobně úředně schválené rozdělení usedlosti, jestliže žádná z částí nedosahuje oně výměry« (l. c. str. 29). — Podobně i Stieber (l. c., str. 216), jenž jak se zdá, jde tu až příliš daleko, soudě, že jakmile ze záboru § 2. něco ubylo (takže tu není už plně výměry § 2.) na převylastněním k účelům železničním nebo změnami nastalými úmrtím osob, dělením pozůstalostí — při čemž se zdá, že Stieber klade tyto změny vedle změn, ke kterým svolil poz. úřad a tudíž také nepovažuje úřední souhlas k nim za potřebný — pomine úplně zábor celého dotýčného souboru. Nelze mí souhlasiti, že by pouhým rozdělením pozůstalostí, bez souhlasu úředního, mohl zábor celku bez dalšího zaniknouti. Viz níže oddíl 4b).

tovní smlouva i bez toho svolení byla by přece platná,⁹⁾ dávala by tedy podle občanského práva pachtěři oprávnění na statku hospodařiti; protože pak povinnost hospodařiti řádně stihá podle § 6. »osoby, které podle práva občanského jsou oprávněny hospodařiti na zabraném majetku.« stihne také toho pachtěře ze smlouvy úřadem neschválené; a zcela tak i povinnost §u 12. a právo §u 13., kde dokonce nerozhoduje ani o p r á v n ě n í hospodařiti, nýbrž jedině faktický stav (vlastnictví dotyčného zařízení dle § 12., faktum hospodaření v rozhodné době dle § 13.). Čím by se tedy lišily právní účinky smlouvy schválené od neschválené? Ničím! Má-li se tu tedy vykládati ustanovení § 7. tak, aby mělo nějaký smysl, nutno míti za to, že pachtovní smlouva, k níž úřad dle tohoto §u svolil, musí mít proti státu účinky mocnější než smlouva, k níž svoliti odepřel. Účinky ty mohou tu tedy záležeti jen v tom, že se stát tím svolením vzdá práva uplatňovati vůči pachtýři po dobu trvání smlouvy ona práva ze záboru, která se s obsahem smlouvy nesnášejí; nebude tedy moci pozemky tak propachtované přidělití někomu jinému, leč se zachováním práv toho pachtýře; nebude moci mu dáti kratší výpověď, než jaká je stanovena ve schválené tak smlouvě; ba nebude vůči němu moci ani naléhati na splnění oněch předpisů o řádném hospodaření na zabraném majetku, jež by byly v odporu se schválenou smlouvou.

Podobně je tomu též u smlouvy o z a v a z e n í zabraného majetku. Nezdá se mi však, že by účinky úředního souhlasu o takové smlouvě nutně vyčerpával Krčmářův výklad: »Svolil-li příslušný úřad k zavazení, nebude pochybnosti, že osoba, která zavazením získala práva váznoucího na zabraném statku, náleží mezi ony, o kterých ustanovil § 9. in f., že hledíc k nim, dlužno postupovati tak, aby nebyly ve svých právech zkráceny« (ib., str. 26.). To je sice již účinek, který by nenastal u smlouvy úředně neschválené a tudíž oproti státu bezúčinné, ale nemusí to být jediný účinek svolení. Dá se aspoň hájiti názor, že bezpodmínečným takovým svolením po záboru daným vzdává se stát též práva, plynoucího mu z §u 8. záb. z.: Stává-li se tím svolením taková smlouva i proti státu plně účinnou, nemůže být věřitel obmezen exekucí jen na požitky zavazeného majetku, nýbrž musí mu zůstatí volnost hojiti se exekučně třeba i z jeho podstaty. Ovšem je tomuto názoru na závadu přesný a zcela všeobecný předpis §u 8., že n a z a b r a n ý m a j e t e k lze vésti exekuci j e d i n ě v n u c e n o u správou. Krčmář sice soudí, že s úředním souhlasem možno získati i v n u c e n ě h o práva zástavního a dovozuje to analogií §u 7. (l. c., str. 40.); dle něho tedy neměl by § 8. platnosti bez podmíněčné, i nebyl by pak ani zde závadou. Ale náhled ten zdá se

⁹⁾ Prof. Stieber ovšem má za to, že jednání v § 7. uvedená jsou bez úředního svolení vůbec neplatná. Tomu však odporuje zřejmě druhá věta toho paragrafu, jež určuje účinky nedostatku toho svolení (»nemá bez něho proti státu právních následků«). Tak i Svoboda, i Hora, i Krčmář.

mi nesprávný (viz níže). Po mém soudu musilo by se tu jíti ještě dále a míti za to, že také bezpodmínečným souhlasem k pouhé smlouvě o zavazení propouští se statek ze záboru na dobu trvání té smlouvy, ježto by jinak smlouva ta nebyla plně účinná.

Každým způsobem je zřejmo, jak nebezpečno pro účel záboru je dáti úřední souhlas podle §u 7. Musí tu tedy Poz. úřad postupovati vždy velmi opatrně a měl by zpravidla souhlas ten vázati v h o d n ý m i p o d m í n k a m i, jak dává mu k tomu výslovně právo odst. 2. §u 7., připojený zákonem z 11/7. 1919 č. 387 Sb. z. a n., ale jak by zajisté mohl činiti i bez tohoto zákona.

Vůbec se mi toto jeho ustanovení nezdá šťastným. Bez něho bylo by sotva možno pochybovati, že úřad, který má právo dáti zděsvolení nebo je odepřítí vůbec, má také právo dáti je pouze obmezeně, s jistými podmínkami neb výhradami, nebo-li odepřítí je jen pro případ, že nebudou splněny jisté podmínky, nebo že se žadatel nepodvolí jistým obmezením. A právo to příslušelo by úřadu bez toho zákona v š e o b e c n ě, ve všech případech. Když však nyní zákon ten mu je výslovně přiznal, připojil k tomu větu: »Aby zabezpečeno bylo právo státu pro případ pozdějšího převzetí pozemkového majetku bez náhrady podle § 5., odst. 2., věta 2.⁶⁾...« Z toho bylo by aspoň m o ž n o dovozovati, že právo připojiti k úřednímu souhlasu vhodné podmínky, je tím omezeno jen ty případy, kde skutečně může jíti o pozdější převzetí b e z n á h r a d y. Mám však za to, že nebylo úmyslem zákonodárcovým obmeziti taktó ono právo jinak všeobecné, nýbrž že jen — ovšem s hlediska techniky zákonodárné málo vhodně — chtěl zde jako leckde jinde naznačiti hlavní m o t í v a ú č e l svého předpisu. Srv. na př. hned začátek §u 1.: »Aby byla provedena úprava pozemkového vlastnictví, zabírá se...«: Přes tento zcela podobný začátek nebude přec jistě nikdo tvrditi, že zábor jest obmezen jenom na případy, kde opravdu může být provedena ta úprava. —

Ve všech případech, kde podle mého výkladu úředním souhlasem podle §u 7. byl majetek zabraný propuštěn zcela nebo z části ze záboru, rozumí se však, že n e b y l t í m v y l o u č e n z e z á b o r u n a p r o s t o a n a v ž d y: Svolí-li úřad třeba bezpodmínečně k takovému zcizení částí zabraného majetku, kterým se část ta připojuje k souboru, jenž se tím stává nebo třeba již také byl zabraným, stává se část ta ihned připojením tím znovu zabranou podle §u 4. A podobně ovšem i při každém dalším zcizení též u částí, která prvním tím zcizením skutečně přestala býti zabranou.

Vůbec dlužno při výkladu tohoto předpisu podržeti na mysli zřejmý účel jeho: Umožniti neúčinnost záboru pro takové výjimečné případy, kde toho mimořádné okolnosti nebo vyšší zájmy žádají tak

⁶⁾ Při té příležitosti upozorňuji, že se tu vloudila do zákona chyba, bohužel dosud neopravená: Má zde patrně státi: § 9., odst. 2., věta 2. — vždyť § 5. nemá vůbec druhého odstavce!

naléhavě, že toho nemůže neuznati ani úřad, povoláný k provádění a hájení práv státu ze záboru.

b) Týká se § 7. jen právních jednání mezi živými či také jednání na případ smrti? Krčmář soudí (l. c., str. 31.), že nařízení dědické neb odkaz nelze považovati za »zcizení« ani po případě za »dělení« dle tohoto řu, a že tedy nevyhledává úředního souhlasu; jen děli-li pozůstalost soud, ať z úřední povinnosti, neb k žádosti spoludědiců (§ 171. pat.), připouští Krčmář potřebu takového souhlasu, a ovšem také při dělení pozůstalosti smlouvou mezi spoludědici. Mám však za to, že, protože zákon nerozeznává, týká se náš § 7. v šelického zcizení, pronájmu, zavazení i dělení zabraného majetku, ať vzniká z jednání mezi živými (smluv), ať z pořízení na případ smrti (testamentu, kodicillu), nebo konečně z dědické posloupnosti zákonné. Kdyby byl zákonodárce chtěl omeziti »zcizení« jen na jednání mezi živými, byl by připojil slova »mezi živými«, jako učinil v zák. obřadkovém z 9./11. 1918 č. 32 Sb. z. a n., tím spíše, ježto zákon ten jistě musil při stylisaci tohoto tak příbuzného řu míti před očima. Ostatně uznává Krčmář sám, že při nařízení dědickém neb odkazovém, kde podle něho není třeba úředního souhlasu, přejde na dědice, spoludědice neb odkazovníky jen majetek zabraný, byf i výměra, která případne na jednotlivé z nich, nedosahovala 150, resp. 250 ha. Jest tedy takovýto postup neb takové dělení bez úředního souhlasu i podle K. bez právních účinků proti státu, jakožto subjektu práva ze záboru; na základě jakého předpisu, když se na ně náš § 7. nemá vztahovati, K. nevysvětluje.

Praktický rozdíl byl by tu však a to velmi důležitý v tom, že kdyby se § ten opravdu nevztahoval na takové jednání vůbec, nemohl by zůstavitel ani ve výjimečných případech sebenaléhavějších vymoci vyloučení následků záboru pro jednotlivá svoje opatření na případ smrti tím, že by si pro ně vyžádal úředního souhlasu dle tohoto řu. To by zajisté neodpovídalo ani úmyslu zákonodárcově, ani praktické potřebě.

Jak nebezpečno by bylo nevztahovati »dělení« řu 7. též na dělení na případ smrti, ukazuje Stieber (l. c. str. 216); máf zřejmě za to, že prostým dělením pozůstalostí i bez svolení poz. úřadu pomine celý zábor, jakmile se jím rozpadne soubor, t. j. žádný díl nedosahuje výměry řu 2. »Soubor je něco faktického«. »Soubor přestal, zábor přestal«. (Podobně i později, na str. 255.) Že to zřejmě odporuje celému duchu a účelu zákona, je na bíledni; svědčí tomu též slovo »dědicové« v řu 11.

5. Možno vésti na zabraný majetek exekuci jinak než vnučenou správou?

Podle přesného a všeobecného znění řu 8. nikoli. Přes to Krčmář dopouští to aspoň v dvojím směru: Dopouští vnučené zřízení cesty nezbytné podle zákona ze dne 7./7. 1896 č. 140. ř. z. a vnučené zřízení práva zástavního k pojištění náhrady

vyměřené za zřízení nezbytné cesty (l. c. str. 32.); později (str. 40.) dopouští dokonce zřízení vnučeného zástavního práva vůbec, dává-li k tomu úřední souhlas podle §u 7. První odůvodňuje nutným prův. extensivním výkladem §u 7., druhé prostě jeho analogií.

V prvním případě mluvila by praktická potřeba pro připuštění toho extensivního výkladu, ježto by bez něho zákon o zřizování nezbytných cest stal se vůči zabranému majetku v podstatě bezúčinným; ale nelze neuznati, že extensivní výklad tak výjimečných předpisů, jako je § 7., jest při nejmenším neobvyklý, tím spíš, když přímo odporuje výslovnému a přesnému předpisu hned následujícího §u téhož zákona.

Tím méně možno po mém soudu připustiti proti přesnému znění toho §u 8. exekuci vnučeným zřízením práva zástavního vůbec, třeba se svolením úřadu dle §u 7. Analogie §u 7. tu zřejmě nestačí. Vždyť tímž celkem právem dala by se takovou analogií odůvodniti i přípustnost zřízení zabraného majetku vnučeným prodejem se svolením Poz. úřadu. Úřad ten mohl by dokonce svolení k tomu — ovšem z výhradou, že vydražitel nabude jen stejného, záborom obmezeného vlastnictví, jaké měl exekut — dáti často ještě spíš než souhlas ke vnučenému zřízení práva zástavního pro závazek exekutív, jenž byl dosud jen osobním jeho dluhem; neboť tímto se provádění záboru zpravidla jen ztěžuje, přibývá nové reální břemeno, na něž nutno při provádění tom bráti zřetel, kdežto vnučenou dražbou předluženého majetku mohlo by se řízení záborové naopak i zjednodušiti. Přes to však zdá se mi povážlivým, činiti pomocí pouhé analogie pokus, aby jasný a přesný předpis §u 8. zvrácen byl v pravý opak. To mohl by učiniti jen nový zákon. Dokud ho není, mám tedy všeliký jiný způsob exekuce na zabraný majetek než exekuci vnučenou správou za naprosto vyloučený.⁷⁾

K osnově zákona o smlouvě nakladatelské.

Ant. Horák.

I. Nakladatelská smlouva je smlouva svého druhu.

Dlužno schvalovati, že osnova přijala názor moderní legislatury, panující v theorii (u Francouzů i u Němců), jehož zakladatelem jest Wächter (Verlagsrecht 1857), že smlouva nakladatelská jest smlouvou sui generis a nikoliv snad odrůdou smlouvy o dílo (námezdní), kteréhož stanoviska držela se s občanským zákoníkem (§§ 1164. až 1171.) také III. novela k obč. zák. (§§ 1172. a 1173. obč. zák. nové znění), nebo smlouvou nájemní nebo kupní nebo společenskou a pod., anebo vším tím podle rozličností případů, jak to zastá-

⁷⁾ Řadu dalších podobných výkladů téhož autora k zákonu záborovému i ostatním našim zákonům o pozemkové reformě viz v komentáři k nim, jenž se tiskne jakožto svazek V. »Sbírky zákonů československých« (red. prof. Weyra).